

Voor een Ethiek van de Verkiezings Automatisering
(burgervereniging)
Zwaluwenlaan 36,
1160 Brussel
Tel. : 02 672 38 89
email@vooreva.be
<http://www.vooreva.be>

Brussel, 23 mei 2005

Persbericht van de vereniging VoorEVA¹

Verkiezingen oktober 2006 : Zullen de Gewesten hun verantwoordelijkheid opnemen ?

De wet van 13 juli 2001 heeft de bevoegdheden inzake de wetgeving, de regeling en de organisatie van de gemeentelijke en provinciale verkiezingen van de Federale Staat naar de Gewesten overgebracht.

Het Federale Parlement nam echter in 1991 het besluit een elektronisch stelsysteem uit te proberen. Indien dit experiment in het begin slechts twee kieskantons betrof, werd het nochtans geleidelijk uitgebreid en sinds 1999 wordt niet minder dan 43% van het kiezerskorps verplicht een geautomatiseerd stelsysteem te gebruiken.

Dit alles kon gebeuren zonder dat een ernstige evaluatie van de 'experimenten' door het Parlement plaatsgreep. De in 1991 door de regering ter rechtvaardiging van de automatisering ingeroepen doelstellingen luiden: vermindering van het aantal nodige bijzitters, versnelde mededeling van de verkiezingsresultaten, verhoogde betrouwbaarheid van deze resultaten en mogelijkheid tot besparen.

Het eerste van deze vier objectieven werd wellicht gehaald: het aantal nodige bijzitters is verminderd; kan het echter 'gezond' heten dat een democratie zo weinig mogelijk burgers-kiezers mobiliseert op de dag dat het volk zijn politieke vertegenwoordigers kiest ?

Daartegenover staat evenwel dat de resultaten meestal niet sneller konden worden meegedeeld, en dat de elektronische stembusgang slechts weinig betrouwbaar is gebleken. Dit moge blijken uit de incidenten zoals beschreven in de rapporten van 1999, 2000, 2003 en 2004 van de hand van het college van deskundigen, aangeduid door de verschillende parlementen.

De kosten die de automatisering met zich brengt staan bovendien in het brandpunt van de politieke actualiteit omdat de Gewesten, geconfronteerd met hun nieuwe verantwoordelijkheden, zich plots rekenschap geven van het feit dat deze 'modernisering' een erg duur prijskaartje draagt.²

De vereniging VoorEVA heeft reeds sinds lang een bijzonder negatieve balans van dit 'experiment' opgemaakt, niet enkel door een vergelijking van de behaalde resultaten met de aangekondigde doelstellingen, maar ook en vooral door **de vaststelling dat het gebruikte systeem twee van de peilers van onze representatieve democratie op de helling zet : de controle op de kiesverrichtingen door de burgers-kiezers en het gewaarborgde stemgeheim.**³

Het politieke debat lijkt zich dezer dagen vooral tot de volgende vraag te beperken: hoe zullen de aanzienlijke meeruitgaven die de automatisering van de kiesverrichtingen met zich meebrengt opgesplitst worden; hoeveel zal de Federale Staat bijdragen, en hoeveel zullen de Gewesten en de gemeenten mogen ophoesten ? De vraag hoe dergelijk systeem aan de criteria van een democratische verkiezing kan beantwoorden bleef tot nu op de achtergrond, en dat betreuren wij. Het verbaast ons echter ook, omdat in elk geval aan Franstalige zijde talrijke politieke vertegenwoordigers van alle democratische partijen reeds sinds lange tijd ernstig voorbehoud aantekenden tegen de automatisering van de kiesverrichtingen (dit verzet had trouwens tot gevolg dat de uitbreiding ervan sinds 1999 meer bepaald in Wallonië werd verhinderd).⁴

Een optisch telsysteem voor papieren stembiljetten werd met succes uitgetest tijdens de verkiezingen van 1999, 2000 en 2003. Hoewel het door het college van deskundigen tot twee keer toe 'uitgewerkt en betrouwbaar' werd genoemd, werd het in 2004 niet toegepast. Dit systeem verschilt grondig van de automatische stembusgang aangezien het geheel van de stemverrichtingen manueel gebeurt en er bovendien ook telbureaus worden opgericht. De optische stemopname heeft als enig doel het tellen van de stembiljetten sneller te laten verlopen. Dit alles vindt plaats onder het oog van de bijzitters die altijd over de mogelijkheid beschikken manuele hertellingen uit te voeren. Wij menen dat de optische stemopname toegepast kan worden op voorwaarde dat ze enkel als technisch hulpmiddel wordt opgevat en dat de burgers-bijzitters die voor de telling werden opgeroepen ten allen tijde de verrichtingen leiden en beheersen. De optische stemopname kan m.a.w. slechts aanvaard worden als de resultaten van de manuele hertellingen die in elke telbureau moeten plaatsvinden voorrang krijgen over de resultaten van de machinale tellingen. Het is bovendien verkieslijk te weten hoeveel de veralgemening van de optische stemopname de belastingbetaler zal kosten en of deze uitgaven als belangrijker moeten beschouwd worden dan andere, die misschien noodzakelijker zijn.

Wij zouden ook graag wijzen op het feit dat België en Nederland tot nu toe de enige staten van de Europese Unie zijn om op dergelijke schaal een geautomatiseerd stemsysteem toe te passen, dat volledig aan de controle van de kiezers ontsnapt. In Ierland werd de regering in maart 2005 ertoe verplicht terug te krabbelen door de uitgesproken vijandigheid van de publieke opinie en alle oppositiepartijen, en dit nadat ze 52 miljoen euro voor de automatisering van de kiesverrichtingen had uitgegeven.⁵

De verantwoordelijkheid die onze politieke vertegenwoordigers dragen is er niet minder om: de automatisering van de kiesverrichtingen is (in aanleg) een reusachtige markt, en het feit dat de Belgische democratie zich neerlegt bij een ondoorzichtig systeem dat elke controle van de kiezer op de stembusgang verhindert en elke hertelling eenvoudigweg onmogelijk maakt (de stembiljetten bestaan niet meer !) is een prachtargument voor diegenen die dit 'product' naar andere, niet noodzakelijk democratische landen zouden willen uitvoeren.

Geconfronteerd met het immobilisme van het Federale Parlement, vragen wij dat de Gewestelijke Parlementen, zoals de Wet hen dat voortaan toestaat, hun verantwoordelijkheid opnemen. Wij vragen hen dat ze niet alleen de vraag naar de (niet te verwaarlozen !) kostprijs van de elektronische stembusgang stellen, maar ook de veel wezenlijker vraag naar de verenigbaarheid van de gebruikte stemsystemen met de vereisten van de democratie: te weten het gewaarborgde stemgeheim en de controle op de kiesverrichtingen, van het uitbrengen van de stem tot het tellen ervan, door de burgers-kiezers en niet door technici.

Contacten :

David Glaude : 02 647 59 61

Patricia Fenerberg : 02 673 78 56

Kommer Kleijn (Nederlands en Frans) : 02 511 62 76

Michel Staszewski : 02 660 44 98

¹ Voor een Ethische Verkiezings Automatisering

² Het « ticketing »-systeem, getest in 2003, bleek nog duurder en slechts even weinig betrouwbaar als het elektronisch stemmen zonder ticket. Het werd reeds bij de volgende verkiezingen opgegeven.

³ Voor meer details, zie onze « *Open brief aan de leden van het federale parlement van België* » (26/9/2003 http://www.vooreva.be/article.php3?id_article=30) alsook onze « *Open brief aan de vertegenwoordigers van de democratische partijen in het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest* » (18/2/2005 http://www.vooreva.be/article.php3?id_article=198)

⁴ Terwijl 100 % van de Brusselse kiezers te maken hebben met het elektronisch stemmen, is dit slechts voor 49% van de kiezers het geval in Vlaanderen en voor maar 22% in Wallonië.

⁵ (cf. « *Irlande : le vote électronique faire marche arrière* » http://www.vooreva.be/article.php3?id_article=109).